

กับดักดิจิทัล

(Digital Traps)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กับดักดิจิทัล

(Digital Traps)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กับดักดิจิทัล (Digital Traps)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่ ธันวาคม 2562

แหล่งเผยแพร่ ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร

และ www.curriculumandlearning.com

พิมพ์ที่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร

ลิขสิทธิ์ หนังสือเล่มนี้ไม่มีลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์เพื่อการใช้ประโยชน์

ทางหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา

และส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการแบ่งปัน

คำนำ

หนังสือ “กับดักดิจิทัล (Digital Traps)” เล่มนี้ เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการป้องกันผู้เรียนไม่ให้ติดกับดักดิจิทัล ผ่านการเสริมสร้างความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ซึ่งเป็นปัจจัยเบื้องต้นของการป้องกันการติดกับดักดิจิทัล

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้มากพอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สารบัญ

1. บทนำ	1
2. กักตักดิจิทัล	1
3. ความฉลาดรู้ด้านการอ่านช่วยให้รอดพ้นจากกักตัก	2
4. แนวทางการป้องกันการติดกักตักดิจิทัล	4
5. บทสรุป	5
บรรณานุกรม	6

กับดักดิจิทัล (Digital Traps)

1. บทนำ

โลกดิจิทัลมีความทันสมัย สะดวกสบาย รวดเร็ว ลดเวลา เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และช่วยการสร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้เรียนที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะสามารถใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษายุคใหม่ต้องใส่ใจฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้เรียนให้มากขึ้น เพราะในอนาคตอันใกล้ทุกกลมหายใจคือดิจิทัล

2. กับดักดิจิทัล

กับดักดิจิทัล (Digital traps) หมายถึง สิ่งที่ไม่มีประโยชน์ มีโทษ ไม่สร้างสรรค์ และเป็นอันตราย ซึ่งอยู่ในเนื้อหาดิจิทัล อาจอยู่ในรูปของการนำเสนอแบบตรงไปตรงมา และแฝงเร้นมาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนที่เข้าถึงเนื้อหาเหล่านั้น แล้วเป็นอันตรายต่อสุขภาพกายและจิตใจ ส่งผลเสียต่อระบบคิดและพฤติกรรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

3. ความฉลาดรู้ด้านการอ่านช่วยให้รอดพ้นจากกับดัก

ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading literacy) เป็นทักษะเบื้องต้นที่ช่วยให้ผู้เรียนรอดพ้นจากกับดักดิจิทัล ผู้เรียนที่อ่านรู้เรื่องจะวิเคราะห์ในสิ่งที่อ่านและตัดสินใจได้ว่าจะไปต่อกับเนื้อหาที่อ่านนั้นหรือไม่ หรือหยุดไว้เพียงแค่นั้น

ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading literacy) หมายถึง “ความรู้และทักษะที่จะเข้าใจเรื่องราวและสาระของสิ่งที่ได้อ่าน ตีความหรือแปลความหมายของข้อความที่ได้อ่าน และประเมินคิดวิเคราะห์ ย้อนกลับไปถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนได้ว่าต้องการส่งสารสาระอะไรให้ผู้อ่าน” (PISA THAILAND สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2562)

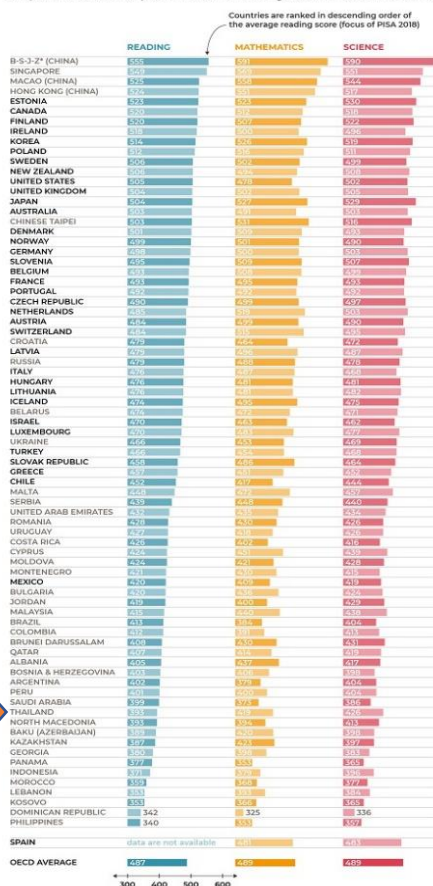
การศึกษาเพื่อติดอาวุธทางปัญญาให้กับผู้เรียนที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ในโลกดิจิทัลในอนาคต จำเป็นต้องพัฒนาให้ผู้เรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยี ไม่ติดกับดักดิจิทัล ที่นับวันจะมีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ

ความท้าทายที่น่าสนใจคือ การศึกษาจะป้องกันผู้เรียนที่อ่อนต่อโลก ไม่ให้เข้าไปติดกับดักดิจิทัลได้อย่างไร

ผลการทดสอบของ PISA ด้านการอ่าน ได้ทำวิเคราะห์ได้ว่า หากผู้เรียนขาดความฉลาดรู้ด้านการอ่านมากเท่าใด ก็จะมีโอกาสเข้าไปติดกับดักดิจิทัลได้มากเท่านั้น เพราะไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่า สิ่งทีอ่านนั้นคืออะไร มีคุณ หรือมีโทษต่อตนเองอย่างไร

PISA 2018 results

Snapshot of students' performance in reading, mathematics and science

ที่มา

<https://www.oecd.org/education/young-people->

ประเทศไทย

4. แนวทางการป้องกันการติดกับดักดิจิทัล

การป้องกันไม่ให้ผู้เรียนติดกับดักดิจิทัลสำหรับผู้สอน
มีดังนี้

1. บุคลากร**สอดแทรกกิจกรรม**เสริมสร้างความฉลาดรู้
ด้านการอ่านเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
เช่น การนำเนื้อหาที่อยู่ในโลกออนไลน์ที่ใกล้ตัวผู้เรียนมาใช้เป็นสื่อ
ในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

2. กระตุ้นให้ผู้เรียน**คิดวิเคราะห์**ในสิ่งที่อ่านให้มากขึ้น
ไม่ใช่เพียงแค่อ่านผ่านๆ อย่างน้อยต้อง**วิเคราะห์**ให้ได้ว่าเนื้อหาที่อ่าน
นั้นผู้นำเสนอมีจุดมุ่งหมายอะไร และต้อง**ประเมิน**ได้ว่าตนเองควร
ปฏิบัติตนอย่างไร จะหยุดไว้แค่นั้น หรือว่าจะไปต่อ

3. **ให้คำแนะนำและคำชี้แนะ**แนวทางการปฏิบัติตน
แก่ผู้เรียน เมื่อพบว่าผู้เรียนกำลังติดกับดักดิจิทัล ด้วยจิตใจที่มีเมตตา
ปรารถนาดี ถามให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับ **คุณ โทษ และทางออก**
ของพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของตนเอง

4. เสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital literacy) ให้กับผู้เรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายใน
ลักษณะ**บูรณาการ**ไปกับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ

การป้องกันผู้เรียนไม่ให้ติดกับดักดิจิทัล มีแนวทางและวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งผู้สอนสามารถออกแบบวิธีการให้เหมาะสมกับบริบทและธรรมชาติของผู้เรียน หลายเส้นทางแต่เป้าหมายเดียวกันจะทำให้ผู้เรียนใช้อาวุธทางปัญญาอยู่ในโลกดิจิทัลได้อย่างสร้างสรรค์

5. บทสรุป

ผู้เรียนยุคใหม่แม้ว่าจะเกิดมาในยุคโลกออนไลน์ แต่ก็ยังคงต้องได้รับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ มีกระบวนการคิดขั้นสูงโดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นอาวุธทางปัญญาติดตัวไว้ เพื่อป้องกันตนเองไม่ให้ติดกับดักดิจิทัล และบุคคลสำคัญที่จะช่วยติดอาวุธทางปัญญาให้กับผู้เรียน คือ ผู้สอนทุกคน

บรรณานุกรม

PISA THAILAND สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

(2562). ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน. สืบค้น 19 ธันวาคม

2562 จ ำ ก <https://pisathailand.ipst.ac.th/about-pisa/reading-literacy/>

Organisation for Economic Co-operation and Development.

(2019). Young people struggling in digital world, finds

latest OECD PISA survey. Retrieved December, 19

from [https://www.oecd.org/education/young-people](https://www.oecd.org/education/young-people-struggling-in-digital-world-finds-latest-oecd-pisa-survey.htm)

-struggling-in-digital-world-finds-latest-oecd-pisa-

survey.htm

กับดักดิจิทัล (Digital traps)

หมายถึง สิ่งที่ไม่มีประโยชน์ มีโทษ ไม่สร้างสรรค์

และเป็นอันตรายอยู่ในเนื้อหาดิจิทัล

ผู้สอนยุคใหม่ช่วยติดตามหาแนวทางปัญญาแก่ผู้เรียนไม่ให้ติดกับดัก

